

Warsztaty dla szkół

Koło Naukowe Językoznawców Studentów UJ
im. Mieczysława Karasia

termin: 10 lutego – 31 marca 2020 r.

zapisy: 10–23 lutego 2020 r.

Poniżej znajduje się lista warsztatów wraz z abstraktami oraz dodatkowymi informacjami (czas trwania, dedykowany typ szkoły, prowadzący). Po dokonaniu wyboru należy skontaktować się z koordynatorem, Weroniką Sikorą (nr tel.: 516 878 843, e-mail: miesiac.jezyka.ojczystego@uj.edu.pl), aby zgłosić zainteresowanie konkretnymi zajęciami. Prosimy o uwzględnienie nazwy i adresu szkoły oraz typu klasy, która chciałaby wziąć udział w warsztacie. Po otrzymaniu zgłoszenia koordynator przekaże kontakt do prowadzącego warsztat (studenta, doktoranta lub absolwenta Wydziału Polonistyki UJ), z którym należy ustalić datę oraz godzinę zajęć. Wiadomości elektroniczne należy zatytułować *WARSZATY MJO 2020*, inaczej mogą trafić do folderu SPAM. **Uwaga** - koordynator zastrzega sobie prawo do wcześniejszego zakończenia zapisów na dany warsztat w razie wyczerpania puli wolnych miejsc.

1. Słowiańskie czytanki

Nicola Agier, Wiktoria Ziegler

Abstrakt: Nasze warsztaty mają na celu zapoznanie uczniów z kulturą pierwszych Słowian (kim byli, jak żyli, jak byli ubrani, w co wierzyli, jak wyglądało ich życie codzienne). Chcemy przenieść uczniów w XIV-wieczną rzeczywistość i razem poczytać *Psalterz floriański* w oryginale (wow!). Zainspirowane miniaturami i inicjałami psalterzowymi, chcemy pobudzić kreatywność uczniów i zachęcić do tworzenia własnych „średniowiecznych” ilustracji. Chciałybyśmy pokazać, że Psalterz to nie tylko zbiór biblijnych psalmów, ale także źródło, jak to nazwałyśmy: „średniowiecznych memów”, czyli zabawnych historyjek rysunkowych. Zmotywowane prowadzeniem wakacyjnych warsztatów (na Slot Art Festival) oraz praktykami pedagogicznymi w szkole podstawowej mamy nadzieję zaszcześcić w uczniach ciekawość i świadomość językowo-historyczną. Będzie trochę historii języka, trochę etymologii, trochę kultury, trochę naukowo, a trochę na wesoło!

dla kogo: klasy 4–6 SP

potrzebne: rzutnik, laptop, kredki, pisaki

czas trwania: 45 min

2. Komunikacja niewerbalna – jak wiele mówimy o sobie, milcząc?

Katarzyna Błaszczyk

Abstrakt: Podczas zajęć uczniowie podejmą próbę wskazania sygnałów niewerbalnych u swoich rozmówców oraz poddadzą analizie te, których dotąd używali nieświadomie. Wspólnie zbadamy ich wpływ na interpretację wypowiedzi, zwracając szczególną uwagę na gestykulację, mimikę, ton głosu, postawę ciała oraz ubiór. Przyjrzymy się także, w jaki sposób wymienione elementy są wykorzystywane przez przedstawicieli szeroko pojętych mediów oraz świata polityki do wywierania wpływu na odbiorców. Główny cel zajęć stanowi wdrożenie uczestników do roli nie tylko doskonałych mówców, ale także zaangażowanych słuchaczy, do jego osiągnięcia zaś posłużą szereg metod aktywizujących jak drama, pantomima czy mapa myśli.

dla kogo: klasy 5–7 SP

czas trwania: 45 min

potrzebne: rzutnik, laptop, możliwość ustawienia krzeseł w okręgu

3. Magia pomysłów, czyli warsztaty kreatywnego pisania

Natalia Brożek

Abstrakt: Podczas warsztatów chciałabym przybliżyć uczniom wiele technik, które pomogą im tworzyć magiczne i przede wszystkim wystarczające do napisania własnej książki pomysły. Wykreowanie historii zaczyna się bowiem właśnie od nich – to pomysły nakręcają fabułę, kreują bohaterów czy tworzą świat przedstawiony. Z pomocą wielu niekonwencjonalnych ćwiczeń uczniowie podczas warsztatów pobudzą swoją wyobraźnię, dzięki czemu uda im się stworzyć załączek ich książki, a przy okazji poddadzą refleksji ich dalszą pisarską drogę

dla kogo: klasy 6–8 SP

czas trwania: 90 min

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

kostki do gry (min. 6)

4. Korzenie języka polskiego

Wiktoria Jarska

Abstrakt: Warsztaty mają na celu uświadomienie uczniom genezy i historii języka polskiego. Poprzez wykorzystanie mapy będą oni mogli poznać, jak rozwijała się ich mowa ojczysta oraz jak daleko sięgają jej korzenie. Będzie to zaproszenie licealistów do wspólnej wędrówki od czasów najdawniejszych – dochodzących nawet do okresu praindoeuropejskiego – do momentu rozkwitu polskiego średniowiecza. Podczas warsztatów każdy uczeń dostanie mapkę, na której będzie mógł zaznaczać szlaki przemieszczania się dawnych ludów, a także otrzyma tekst zawierający fragment np. Bulli gnieźnieńskiej lub inny zabytek piśmiennictwa. Chcemy, aby uczniowie spojrzeli na język, jako twór stale ewoluujący, aby wiedzieli, że człowiek ma realny wpływ na kształtowanie swojej mowy. To jak mówimy dziś, ma wpływ na to, jak będą mówić ludzie za setki lat.

dla kogo: klasy 1–4 LO

czas trwania: 45 min

potrzebne: rzutnik, mapa geograficzna świata,

stojak do mapy

5. Lubie język polski, bo w nim mogę być każdym. Wiersz Doroty Gellner *Przyjęcie*

Maria Kozińska

Abstrakt: Celem jest pokazanie uczniom, że dzięki słowom i językowi mogą budować świat i siebie, spełniać swoje marzenia. Najpierw przeczytam zaproponowany w temacie wiersz lub go zacytuję, następnie poprowadzę krótką rozmowę metodą heurezy (O czym jest wiersz? Kto jest w nim opisywany? Co chciał zrobić? itp.). Po odpowiedzi na te krótkie pytania zapytam dzieci, kim chciałyby być w przyszłości lub chciały w przeszłości? Zaroponuję im stworzenie krótkiej rymowanki na ten temat. Ostatnim punktem będzie czytanie na głos propozycji dzieci, na koniec ja również podzielę się z nimi moim wierszykiem. Otrzymają go na kartce – wierszyk będzie zawierał kilka ważnych elementów, m.in. informację o tym, że obchodzimy Miesiąc Języka Ojczystego.

dla kogo: klasy 4–5 SP

potrzebne: rzutnik, laptop, głośniki

czas trwania: 45 min

6. Jak ja się nazywam? – znaczenie polskich imion

Maria Kozieńska

Abstrakt: Za cel lekcji uznałam uświadomienie uczniom różnorodności pochodzenia i znaczenia polskich imion. W ten sposób będą mogli docenić swój język ojczysty. We wstępie uczniowie zostaną zapytani, czy wiedzą coś o swoich imionach, dlaczego otrzymali właśnie te i skąd one pochodzą? Następnie zostaną zaznajomieni z podstawowymi wiadomościami dotyczącymi etymologii, onomastyki i antroponimii. Przedstawione informacje będą dotyczyły także ciekawych polskich imion o pochodzeniu słowiańskim, łacińskim, rzymskim lub greckim. Następnie uczniowie dostaną karteczki z trzema pytaniami: Jak masz na imię? Jak myślisz, czy Twoje imię ma pochodzenie rodzime czy też obce? Co ono oznacza? Działanie to ma doprowadzić do możliwości stworzenia statystyki klasowej, która zostanie umieszczona na prezentacji i udostępniona pod koniec zajęć.

dla kogo: klasy 7–8 SP

czas trwania: 45 min

potrzebne: rzutnik, laptop, głośniki. Możliwość przeprowadzenia po hiszpańsku. Nauczyciel wcześniej przesyła listę imion uczniów.

7. Słownictwo gwarowe w *Chłopach* Władysława Reymonta

Maria Kozieńska

Abstrakt: Celem warsztatów jest pokazanie różnorodności języka polskiego w *Chłopach* oraz uznanie mieszanki gwarowej stworzonej przez autora za formę stylizującą. Na samym początku zostanie przedstawiona duża mapa Polski. Na jej podstawie rozrysuję podział na strefy dialektów w naszym kraju oraz omówię pojęcie dialektu i gwary. Następnym etapem będzie przedstawienie cech poszczególnych dialektów i wyróżnienie głównych gwar danych regionów. Po zakończeniu tych działań uczniowie otworzą lekturę i podzieleni na grupy poszukają odpowiednich cech lub interpretują znalezione. Po dokonaniu analizy podamy swoje przykłady i wszyscy zanotują je na karcie pracy. W toku dyskusji uczniowie odkryją cel użycia takiej mieszanki przez Reymonta. Lekcja skończy się cytatem Józefa Weyssenhoffa o tej książce.

dla kogo: klasy 2–4 LO

czas trwania: 45 min

potrzebne: rzutnik, laptop, głośniki, tablica

magnetyczna lub korkowa, mapa
świata

8. Ciekawe, trudne, czasem niezrozumiałe słówka – czyli nasze neologizmy!

Maria Kozińska

Abstrakt: Celem lekcji jest zapoznanie uczniów z pojęciem neologizmu, przećwiczenie ich tworzenia i definiowania przez odwołanie się do uczniowskiej wyobraźni. Najpierw rozdram uczniom wybrane fragmenty z tekstów Stanisława Lema (*Cyberiada*, *Bajki robotów*), co posłuży do wprowadzenia pojęcia. Następnie podam kilka informacji o autorze. Kolejna zabawa będzie polegała na uzupełnieniu przez uczniów karty pracy, w której należy opisać neologizmy. Niektóre wyrazy będą odpowiadały obrazkom wyświetlanym na rzutniku. W kolejnej grze uczeń wylosuje karteczkę z neologizmem lub trudnym wyrazem i będzie miał za zadanie przedstawić kolegom swoje hasło, aby zgadli jego nazwę. Z wylosowanym słowem uczeń napisze krótką historyjkę w zeszycie.

dla kogo: klasy 5–6 SP

potrzebne: rzutnik, laptop, klej w sztyfcie

czas trwania: 45/90 min

9. Jak napisać wiersz?

Zuzanna Kubowicz

Abstrakt: Dzięki tym warsztatom uczniowie będą mieli okazję nauczyć się pisać wiersze. Dowiedzą się tego dzięki poznaniu różnych tekstów (od antyku po współczesność) i ich porównaniu w grupach pięcioosobowych i zaprezentują swoje wnioski na specjalnie przygotowanych osiach czasu. Dodatkowo otrzymają kartę ze wszelkimi nieoczywistymi zabiegami poetyckimi, które następnie pomogą w pisaniu. Będzie to zmierzenie się z różnorodną poezją, pokazanie na co warto zwrócić uwagę przy analizie tekstów poetyckich i oczywiście szansa na powtórkę do matury.

dla kogo: klasy 1–4 LO

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

czas trwania: 90 min

10. Socjolekt więzienny na gruncie polskiego języka ogólnego

Ewa Kubusiak

Abstrakt: Celem warsztatu będzie wprowadzenie uczniów do pojęcia socjolektu przez zapoznanie się z jego odmianą więzienną (tzw. grypserką) za pomocą pracy warsztatowej, czyli próby samodzielnego rozszyfrowania tekstu pochodzącego bądź z autentycznych listów więziennych, bądź z literatury (A. Stasiuk, S. Piasecki). Jako przedstawienie próbki socjolektu posłuży mi pięciominutowy fragment filmu *Symetria*.

dla kogo: szkoły średnie

czas trwania: 45 min

potrzebne: rzutnik, laptop, głośniki

11. Jak mówić o rzeczach ważnych? Język wartości i wartościowanie w języku

Aneta Sarnowska-Frank

Abstrakt: Celem warsztatu jest zapoznanie uczniów z tematem wartości oraz ze zjawiskiem wartościowania w języku. W pierwszej części zajęć uczniowie wybiorą po 3 najważniejsze dla siebie wartości i stworzymy z nich hierarchię według częstotliwości występowania. Dzięki temu możliwe będzie zaobserwowanie, że część z nich jest wspólna dla wszystkich. Stworzymy słownik najczęściej występujących wartości, a definicje do niego ułożymy na podstawie interpretacji tekstów kultury ilustrujących daną wartość. Druga część warsztatów dotyczyć będzie wartościowania w języku. Uczniowie zmierzą się z przykładami różnych tekstów – fragmentami utworów literackich, tabloidami, komentarzami internautów, wpisami w mediach społecznościowych. Na tej podstawie wydzielać będziemy pozytywne i negatywne wartościowanie. Podsumowaniem zajęć będzie stworzenie planszy zawierającej zestaw rad, w jaki sposób mówić o ważnych rzeczach, nie wartościując negatywnie.

dla kogo: klasy 4–6 SP

potrzebne: rzutnik, laptop

czas trwania: 45 min

12. Stereotypy mieszkają w języku

Weronika Sikora

Abstrakt: Podczas zajęć uczniowie będą mieli szansę odkryć, jak bardzo stronniczy jest język, którego używają na codzień. Klasy 1-3 zostaną zapoznane z anegdotami o pochodzeniu stereotypów utrwalonych we frazeologizmach (szczególnie związanych ze zwierzętami), natomiast starsi dowiedzą się, jak głęboko w strukturę gramatyczną wniknęły uwarunkowania kulturowe. Uczniowie sprawdzą również, jak postrzeganie danej osoby lub zjawiska może się zmienić w zależności od modyfikatorów towarzyszących ich nazwom.

dla kogo: klasy 1–8 SP

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

czas trwania: 45 min

13. Regionalne dziedzictwo językowe

Jakub Skalka

Abstrakt: Warsztaty będą miały za zadanie uwrażliwić uczniów na bogactwo, które drzemie w języku: zarówno w literackiej polszczyźnie, jak i gwarach. Po krótkim zapoznaniu ze specyfiką dziedziny, jaką jest dialektologia, usłyszą o dialektalnym zróżnicowaniu Polski na przykładzie prowadzonych przez prowadzącego badań (także w okolicznej gminie). W części warsztatowej uczestnikom zaprezentowane będą wybrane słowa oraz przysłowia gwarowe, występujące na Śląsku Cieszyńskim. Po ich przeanalizowaniu w grupach, zostaną omówione wspólnie pod kątem etymologicznym.

dla kogo: klasy 7–8 SP

potrzebne: rzutnik, laptop, głośniki

czas trwania: 45 min

14. Shakespeare współczesny

Martyna Szczepaniak

Abstrakt: Warsztaty mają na celu przełamanie bariery między współczesnymi uczniami a starym tekstem sztuki, by pokazać im uniwersalność pewnych problemów i zachowań ludzkich. Wybrana sztuka Shakespeare'a zostanie przez nich współczesniona tak, jakby planowali na jej podstawie nakręcić film. Sztuka wybierana jest przez uczniów, istnieje możliwość przeprowadzenia warsztatów na podstawie sztuki innego autora, wybór sztuki proszę wcześniej ze mną uzgodnić. Na podstawie utworzonego z uczniami planu wydarzeń, uczniowie zastanowią się nad tym jak przeniesienie akcji sztuki w konkretne współczesne realia (np. do szkoły) wpłynie na zachowania bohaterów czy przebieg akcji. Następnie w grupach będą współczesnić wybrany fragment sztuki, tak, by, przekazując te same emocje i informacje, używał słownictwa wybranej przez nich grupy społecznej.

dla kogo: klasy 7–8 SP,

szkoły średnie

czas trwania: 90 min

potrzebne: znajomość sztuki przez uczniów

15. Pojęcia związane z muzyką klasyczną – jak poprawnie ich używać?

Katarzyna Uzar

Abstrakt: Warsztat ma na celu zapoznanie uczniów z podstawowymi pojęciami z zakresu terminologii muzycznej oraz zasadami poprawnego ich używania. Będzie przeprowadzony w formie prezentacji multimedialnej uzupełnionej pracą w grupach. Przygotowane pojęcia dotyczą zagadnień takich jak: oznaczenia tempa i dynamiki w utworze muzycznym (*piano, allegro*, itp.), oznaczenia artykulacji (*avista, legato, pizzicato* itp.), podstawowe formy muzyczne (sonata, suita, itd.), podstawowy kształcenia słuchu (interwał, harmonia itd.), orkiestra i chór, nazwy instrumentów i właściwe nazewnictwo osób na nich grających. Przy każdym terminie omówione będą poprawne i niepoprawne formy jego użycia oraz przykładowe sytuacje w których mogą zostać wykorzystane ze szczególnym uwzględnieniem przykładów z literatury.

dla kogo: klasy 7–8 SP

potrzebne: rzutnik, laptop, głośniki

czas trwania: 90 min

16. Holokaust i poezja – wiersze Józefa Wittlina

Maciej Wcisło

Abstrakt: Celem niniejszych warsztatów jest zapoznanie uczniów liceum z wycinkiem twórczości poetyckiej Józefa Wittlina poświęconym Holokaustowi. Doświadczenie Zagłady stanowi istotny temat w poezji XX wieku, jednak w praktyce szkolnej temat ten nie jest pokazywany na przykładzie Józefa Wittlina. Zajęcia będą miały na celu rozwój kompetencji interpretacyjnych – niezbędnych do egzaminu maturalnego, zwiększenie ich wiedzy na temat historii literatury polskiej XX wieku. W warsztatach zostanie wykorzystany kontekst biograficzny oraz historycznoliteracki.

dla kogo: klasy 1–4 LO

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

czas trwania: 90 min

17. Jak wyrazić niewyrażalne – doświadczenie wojny na przykładzie *Hymnów* Józefa Wittlina

Maciej Wcisło

Abstrakt: Celem warsztatów jest zapoznanie uczniów z tomem poezji Józefa Wittlina *Hymny*. Zajęcia mogą stanowić interesujące dopełnienie wiedzy uczniów z zakresu literatury polskiej XX wieku, I wojny światowej oraz początków odrodzenia się polskiej państwowości. Teksty posłużą do rozwinięcia wśród uczniów umiejętności interpretacyjnych oraz wiedzy z zakresu poetyki i genologii. Jako kontekst zostanie także przywołana powieść *Sól ziemi*.

dla kogo: klasy 1–4 LO

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

czas trwania: 90 min

18. Lwów ze wspomnień – literatura wspomnieniowa na przykładzie *Mojego Lwowa* Józefa Wittlina

Maciej Wcisło

Abstrakt: Warsztaty mają na celu zapoznanie uczniów z tematyką literatury małych ojczyzn na przykładzie *Mojego Lwowa* Józefa Wittlina. Podczas warsztatów ważną kategorią będzie pamięć jako główny czynnik kształtujący charakter tekstów poświęconych ojczyznom utraconym. Jest to niezwykle istotny nurt polskiej literatury emigracyjnej. Utwór pozwala rozwinąć wśród uczniów wiedzę z zakresu gatunkowości eseju, autobiografii. Zostanie ponadto poruszona problematyka tożsamości narodowej oraz wielokulturowości. Lwów zostanie pokazany jako miasto wieloetniczne, w którym współistniało ze sobą wiele narodów i kultur. Uczniom zostanie przekazana również wiedza na temat innych tekstów z literatury polskiej poświęconych Lwowowi.

dla kogo: klasy 1–4 LO

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

czas trwania: 90 min

19. Na deskach romantycznego teatru

Monika Ziółkowska

Abstrakt: Podczas warsztatów przeniesiemy się w świat teatru XIX wieku. Zapoznamy się z codziennością aktorów i widzów, możliwościami technicznymi, metodami aktorskimi. Na tej podstawie uczniowie wcielą się w XIX-wiecznych aktorów, reżyserów, dyrektorów i podczas pracy w grupach zastanowią się nad inscenizacją czytanych w szkole dramatów Mickiewicza i Słowackiego. Spojrzenie na teksty lektur przez pryzmat języka teatru pozwoli uczniom zobaczyć je inaczej, pomyśleć o interpretacji scenicznej, emocjach, kostiumach i charakteryzacji, scenografii, efektach. Wspólnie zastanowimy się, co takie teatralne spojrzenie zmienia w naszym rozumieniu tekstu dramatycznego.

dla kogo: klasy 1–4 LO

potrzebne: rzutnik, laptop, kartki, długopisy,

czas trwania: 90 min